

Määrittymätön, määrittyvä ja määrittävä sosiaalityö

Oppimispäiväkirjan muotoon koottuja mietintöjä

Joni Lähde
Sosiaalityön tieto, oppihistoria ja
teoria -opintjakso (5 op)
Sosiaalityö
Valtiotieteellinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
21.2.2019

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	1
2 Määrittämätön sosiaalityö	2
3 Määrittyvä sosiaalityö	4
4 Määrittävä sosiaalityö	5
5 Lopuksi.....	7
Oppimispäiväkirjan keskeisimmät lähteet	9

1 Johdanto

Sosiaalityön tieto, oppihistoria ja teoria -opintojaksolta olisi mahdollista valita useita teemoja oppimispäiväkirjassa käsiteltäväksi. Luento- ja oppimistehtävien aiheet ovat vaihdelleet sosiaalityön varhaishistoriasta ja historiallisista kehityskaarista sosiaalityöntekijän tämänpäiväisiin ammatillisen osaamisen vaatimuksiin. Luennoilla on muun muassa käsitelty sosiaalitieteellisen ja lääketieteellisen tietämisen tapojen eroja, erilaisten tiedonlajien syntyprosesseja ja käyttötarkoituksia, käytännöllistä käännettä, pragmatismia, suomalaisen sosiaalityöntekijän profession kehityskulkuja sekä sosiaalityön toiminnan tieto- ja organisaatioympäristöjä. Opintojakson keskeisenä piirteenä on kuitenkin ymmärrykseni mukaan jonkinlainen *muutos*: sosiaalityö tieteenä ja ammatillisena työskentelynä on tänään jotakin aivan muuta kuin Jane Addamsin, Mary Richmondin ja Alice Salomonin aikaan. Tämä muutos on koskettanut niitä tapoja, joilla sosiaalityön kohteita, olemusta ja tietoa ajatellaan ja määritetään.

Sosiaalityön muovautumisen ja muutoksen prosessia tarkastellessani hyödynnän oppimispäiväkirjassani väljästi luento- ja opintojakson artikkelien lisäksi Michel Foucault'n pohdintoja. Oppimispäiväkirjani on tarkoitus toimia ajatuksieni herättelyn ja prosessoinnin välineenä, jotta paremmin ymmärtäisin lukemaani ja opintojakson sisältöjä. Koska sekä sosiaalityö että Foucault'n ajattelu ovat vaikeasti määriteltäviä ja tarkasteltavia aihepiirejä, monet ajatusprosessit odottavat yhä uuden hermeneuttisen kehän aloittamista.

Varhaistuotantoonsa lukeutuvassa teoksessaan *Klinikan synty* Foucault (2013) analysoi nykyaikaisen kliinisen lääketieteen historiallisesti muotoutunutta tapaa tarkastella tiedon kohteena olevaa yksilöä eli tapaa jäsentää ja ajatella sairautta sekä sairastunutta. Samoin tarkastelun kohteena ovat lääkärin profession muotoutumisen ja vahvistumisen tekijät. *Klinikan synnyssä* esitettyjä ajatuksia voidaan ymmärrykseni mukaan soveltaa myös sosiaalityön muovautumista pohtiessa. Jos tänä päivänä lääketiedettä pidetään vakiintuneena ja eksaktina tieteenä vahvoina ammatillisine professioineen, Foucault'n ajattelun mukaan nykyllä lääketieteen alkujuuret 1700-luvulla olivat kaukana siitä. Yhtä lailla sosiaalityön alkujuuret ovat muotoutumattomissa ja ajattelua odottavissa käytännöissä.

Sosiaalityön muotoutumisen ja muutoksen prosessit olen oppimispäiväkirjassani jakanut temaattisesti määrittämättömään, määrittävään ja määrittävään sosiaalityöhön. Kuten lääketiede, joka aluksi oli institutionaalisesti ja tieteenalaisesti muovautumaton, eikä ammattilaisen ja puoskarin rajaa välttämättä osattu ajatella olevaksi edes ylimmän hallinnon tasolla, myös sosiaalityö ymmärryksen mukaan on saanut alkunsa hajanaisina käytännöllisinä, tieteellisinä ja yhteiskunnallisina prosesseina, uusina tapoina ajatella. Kun uusi sosiaalityönä pidettävä toiminta (ainakin retrospektiivisesti tarkasteltuna) alkoi saada jalansijaa 1800-luvun vaihteen molemmiin puolin, sen tuli määrittää oma suhteensa niin itseensä kuin muihinkin ammatillisiin ja tieteellisiin aloihin. Kun tämä määrittäminen oli enemmän tai vähemmän tapahtunut – kenties vasta viimeisten vuosikymmenten aikana – sosiaalityön oli mahdollista ottaa paikkansa muiden tieteenalojen joukossa ja näin toimia itse tietonsa kohteiden ja tietämisen tapojensa määrittäjänä.

2 Määrittämätön sosiaalityö

Ollakseen olemassa sosiaalityö tarvitsee ympärilleen paitsi työnsä kohteet myös tavan ajatella ongelmia ja tuentarpeita, mitkä puolestaan määrittyvät yhteiskunnassa vallitsevista ajattelu-, hallinto-, hallinta-, toiminta- ja tietämistavoista. Kuten Foucault (2013, 37) toteaa, ”[k]ansoilla, joilla ei ole sivistystä, on vain kaikkein yksinkertaisimmat ja tarpeellisimmat sairaudet”, eli vain tarpeeksi modernissa yhteiskunnassa on riittävät edellytykset kliinisen lääketieteellisen taidon kehittämiseen sekä toisaalta erilaisten sairauden kysymyksien ja oireiden konstruoimiseen. Vaikka yhteisöllisiä ongelmia on ollut luultavasti yhtä kauan kuin ihmisiä, käsitykseni mukaan sosiaaliset ongelmat vaativat ympärilleen moniulotteisen kehyksen, joka *objektivoi* ongelman, eli rakentaa sen tietonsa, ymmärryksensä ja toimintansa kohteeksi, ja toisaalta *subjektivoi* ongelman, eli määrittää kysymyksen siitä, millaisen asiantuntijuuden ja siinä toimimisen tavan on mahdollista muotoutua (vrt. Alhanen 2007). Jokaisella aikakaudella ja yhteisöllä on omat sosiaaliset ongelmansa, joita ratkaistaan sen mukaisesti, miten ne yhteisössä rakennetaan ja ymmärretään. Toisen aikakauden ongelma ei välttämättä ole toisella aikakaudella edes miellellävissä ongelmaksi. Esimerkiksi entisajan suomalaisessa kyläyhteisössä pyhäpäivänä työskentely saattoi olla valtava sosiaalinen vääryys, koska moisesta synnistä saatettiin saada ankara, koko yhteisö koskettava jumalallinen rangaistus katovuoden muodossa (vrt. Pulkkinen 2014). Toisaalta 1700-luvun suoma-

lainen ei todennäköisesti mieltänyt köyhyyttä tai eriarvoisuutta sosiaalisesti problemaattiseksi, koska ihmiset olivat lähtökohtaisesti eriarvoisia syntyperäiseltä olemukseltaan.

Ymmärryksen mukaan sosiaalityö on modernin ja teollistuneen yhteiskunnan lapsi. Ennen 1800-luvun loppua länsimaalaiset yhteiskunnat eivät olleet tarpeeksi sisäisesti eriytyneitä työltään, tieteenaloiltaan, hallinnoiltaan ja toiminnoiltaan. Jotta sosiaalityön ensimmäisten piirteiden oli mahdollista ilmaantua, oli oltava tarpeeksi laaja-alaista hyvinvointia ja mahdollisuuksia ajatella toisin. Yhteiskunnan oli toisin sanoen oltava tarpeeksi järjestäytynyt, hallinnoitavissa ja ennakoitavissa, jotta sosiaaliset ongelmat saatettiin mieltää asioiksi, jotka ensinnäkin olivat ongelmia ja joille toiseksi olisi mahdollisesti tehtävä jotakin. Sosiaalinen ongelma näin näyttäytyy järjestyksen anomaliana.

Modernien sosiaalisten ongelmien lähestymiseksi, ymmärtämiseksi ja ratkaisemiseksi oli oltava sekä käytännöllisiä että teoreettisia keinoja, mikä puolestaan vaati tietynlaista tieteellistä ja ammatillista otetta – profession syntyä, tieteenalan syntyä. Tämän edellytyksinä foucaultlaisessa ajattelussa ovat diskursiivisten subjektivoinnin ja objektivoinnin käytäntöjen muodostumiset. Kai Alhasen (2007) mukaan Foucault'n ajattelussa diskursiiviset käytännöt ovat välttämättömiä tieteenalojen muodostumiselle, koska käytäntöjen säännöt mahdollistavat diskurssin kohteiden, käsitteiden ja teorioiden vakiintumisen. Uusien diskursiivisten käytäntöjen ilmaantuminen onkin merkki tieteenalan muodostumisesta eli uudesta tavasta jäsentää diskurssia (Alhanen 2007, 74–75). Tällaisia uudenlaisia diskursiivisia käytäntöjä ovatkin nähdäkseni Mary Richmondin, Jane Addamsin ja Alice Salomonin kirjoitukset ja toiminta. He ensimmäisenä esittivät tarpeen tehdä sosiaalisesta auttamis-toiminnasta systemaattista, kouluttautumista (ja näin tieteellistä tutkimusta tarvitsevaa) ja ammattimaista osaamista edellyttävää toimintaa. Esimerkiksi Mary Richmondin social case work -työskentelyn keskusteluavauksia voidaan pitää sosiaalityölle omalaatuisena ammatillisena ja tieteellisenä lähtökohtana, jossa yksilöä lähestyttiin sosiaalisena olentona ympäristössään ("man and his environment"; Fjeldheim et al. 2015). Sosiaalityön voidaan sanoa syntyneen. Määrittämättömien sosiaalisten ongelmien ja niissä auttamisen diskursiiviset käytännöt olivat saaneet ensimmäiset muotonsa.

3 Määrittyvä sosiaalityö

Vaikka sosiaalityön voidaan sanoa olleen olemassa 1900-luvun vaihteesta alkaen, sen diskursiiviset käytännöt olivat vakiintumattomat, ja se haki edelleen paikkaansa suhteessa muihin professioihin. Ei ollut itsestään selvää, oliko kyseessä tieteenala vai pelkkä yksittäinen ammatillinen tiedon soveltaminen. Vasta heränneen sosiaalityön itseymmärryksen oli siis ryhdyttävä määrittämään itseään ja samalla tulla toisten ammatillisten ja tieteellisten alojen määrittämisen kohteeksi. Foucault'n (2013) ajattelussa myös nykyaikainen kliininen lääketiede lääkärin profession muotoutumisessa näyttää läpikäyneen vastaavaa prosessia. 1700-luvun loppupuolella lääketiede vielä haki paikkaansa puoskaroinnin, väliskärien, yliopistojen, oppipoikajärjestelyjen, sairaaloiden, kotona hoitamisen, terveystervanomaisten ja hallinnon kysymysten keskellä. Lääketieteeltä tällöin puuttui se itsenäisen profession varmuuden katse, joka siihen nykyään liitetään. (Foucault 2013.)

Kun sosiaalityön historiaa tarkastellaan 1900-luvun viimeisiin vuosikymmeniin asti, *Sosiaalityön tieto, oppihistoria ja teoria* -opintojakson perusteella sosiaalityö on etsinyt muotoaan useiden käännteiden kautta. Professions vahvistamiseksi amerikkalainen sosiaalityö näyttää nojautuneen psykiatriseen ja terapeutiseen intressiin hakien innostustaan ja oppiaan psykiatrian alaisuudesta – kenties samalla menettäen jotakin omasta potentiaalistaan. Ymmärrykseni mukaan tälle määrittymisen ajalle ominaisia piirteitä ovat sosiaalityön erilaiset työn sisällölliset, hallinnolliset ja koulutukselliset ratkaisut. Tieteenalaa puolestaan määritti kysymys siitä, onko sosiaalityö tiedettä itsessään vai ainoastaan muita tieteenaloja soveltava oppiala.

Tämänkaltaisesta muotoutumisesta ja siihen kytkeytyvistä ristiriidoista voidaan tulkintani mukaan pitää esimerkkinä suomalaisen sosiaalityön metodikiistaa. Timo Toikon (2003) mukaan Suomessa 1940–1950 -luvulla oli voimakasta väittelyä sosiaalityön koulutuksellisesta sisällöstä, kun toisen maailmansodan jälkeen ryhdyttiin voimakkaasti kehittämään sosiaalityötä vastaamaan 1930-luvun huoltolakien vaatimuksiin. Sosiaalityö oli jakautunut eri suuntiin orientoituneisiin sosiaalihuoltaja- ja sosiaalihoitajakoulutuksiin. Toikon mukaan metodikiistassa oli kysymys amerikkalaisen psykologisesti suuntautuneen social case work -ajattelun puolustamisesta ja vastustamisesta. Vaikka psykologisesta case workista tuli 1950-luvulla metodinen päälinja, Toikon mukaan psykologista orientaatiota vierastava sosiaalihuollollinen linja lopulta voitti ja asetti myöhemmin pohjan sosiaalityön professiolle sosiaalihoitajalinjan tultua lakkautetuksi 1960-luvulla. (Toikko 2003.)

Suomessa sosiaalityön tieteellistymisen merkkinä ymmärrykseni mukaan oli sosiaali-suunnitteluorientoinut ajattelu, joka vahvistui sosiaalipoliittisessa keskustelussa hyvinvointivaltioprojektin myötä. *Sosiaalityön tieto, oppihistoria ja teoria* -opintojakson toisen luennon mukaan sosiaalitieteissä alkoi valtiokeskeinen kehitysvaihe toisen maailmansodan jälkeen, jolloin jalansijaa sai käsitys yhteiskunnan ohjaamisesta tieteen avulla. Sosiaalityöntekijöille suunniteltiin yhteiskunnallisen kehittäjän ja muuttajan roolia. Samoin 1972-luvulla laaditussa komiteaesityksessä sosiaalityö esitettiin nostettavaksi maisteritasoiseksi koulutukseksi, mikä toteutuikin, kun sosiaalityölle saatiin professuureja osana sosiaalipolitiikan tieteenalaa 1980-luvulla.

Näin sosiaalityö oli ammatillisten käytäntöjensä kautta vakiintunut Suomessa sosiaali-huollollisen perinteen jatkumoksi ja saavuttanut aseman yliopistollisena oppiaineena. Sosiaalityö ammatillisena käytäntönä oli jokseenkin vakiintunut, mutta tieteenalan statusta sosiaalityöllä ei nähdäkseni ollut. Teoreettiselta pohjaltaan sosiaalityö nojautui edelleen vahvasti erityisesti sosiaalipolitiikan ja sosiologian teorioihin ja toimi yliopistoissa hallinnollisesti sosiaalipolitiikan alaisuudessa. Sosiaalityö monelta osin nähtiin muiden alojen teorioita lainaavana ja soveltavana oppialana vailla omaa teoreettista orientaatiota ja historiaa. Sosiaalityön kohteen voidaan sanoa määrittyneen – tiedon kohde oli siis objektivoitu – mutta sosiaalityö ei itse vielä voinut toimia kohteensa määrittäjänä. Toisin sanoen sosiaalityön subjektivoitumisen prosessi oli yhä kesken.

4 Määrittävä sosiaalityö

Foucault'n *Klinikan syntyä* voidaan pitää yhtenä kuvauksena nykyaikaisen kliinisen lääketieteen diskurssin kehittymisestä. Diskurssin muotoutuessa sairaus ja sairastunut käsitettiin olemuksellisesti aivan erilaisella tavalla aikaisempaan historiaan verrattuna. Diskurssin myötä myös määräytyi, ketkä voivat puhua itse diskurssin sisällä: rakentaa ja päättää, mikä tieto on oikeaa. Lääketieteellisen diskurssin muotoutumisen myötä lääkäristä tuli se ainoa yksilö, joka pystyi sanomaan jotakin lopullista ja arvovaltaista tietonsa kohteesta. (Foucault 2013.) Toisin sanoen lääketiede oli objektivoitunut ja subjektivoitunut. Tiedolla oli kohde, jolla puolestaan oli selkeä määrittäjä eli professio, joka kykenee määrittämään diskurssin sisällön.

Ymmärrykseni mukaan käytännöllistä käännettä ja erityisesti käytäntötutkimuksen pragmaattista käännettä voidaan pitää yhtenä elementtinä sosiaalityön subjektivoitumisen prosessissa. Sen sijaan, että sosiaalityö olisi lähtenyt nojautumaan yhä enemmän muihin tieteenaloihin, se kiinnittikin huomiota siihen, ettei perinteinen käytännöistä irtautunut akateeminen tutkimus välttämättä sovi sosiaalityön tutkimuskohteiden määrittäjäksi ja tulkitsijaksi (Pohjola et al. 2015). Perinteisen sosiologiaan ja sosiaalipolitiikkaan (tai lääketieteelliseen ja psykologiseen esimerkkiin) nojautuvan tutkimusorientaation sijaan sosiaalityö saattoi todeta itsellään olevan kokonaan erilainen tutkimusintressi ja tieteellinen perusta tutkimusalaansa ja -kohteeseensa nähden. Käytännöllisen käänteen myötä sosiaalityön tutkimuksessa oli lisäksi mahdollista huomioida erilaisia tiedonlajeja, kuten kokemusasiantuntijan tietoa, olennaisena osana tutkimuksentekoa.

Ammatillisella tasolla sosiaalityön voidaan ajatella saavuttaneen omaa professionaalista selkeyttään. On melko ilmeistä, että sosiaalityöntekijä toimii ammatillisella kentällä erilaisella työorientaatiolla kuin esimerkiksi lääke- tai kasvatustieteen edustaja. Sosiaalityöllä voidaan ymmärrykseni mukaan sanoa olevan erilainen tietokäytäntö, jonka esimerkiksi Pasi Pohjola, Niina Pitkänen ja Juha Koivisto (2015) määrittävät seuraavasti:

”Tietokäytännöillä tarkoitamme pysyviä ja jaettuja toiminnan muotoja, jotka muovautuvat, kehittyvät ja jalostuvat avoimien kohteiden mukaan. Keskeisessä osassa tietokäytäntöjen muovautumista on kohteista muodostuva ja rakentuva tieto. Tietokäytäntöjen dynaamisuuden ymmärtämiseksi on olennaista tarkastella, millä tavalla tieto rakentuu käytännössä.”

Omien tietokäytäntöjen tunnistamisen lisäksi nähdäkseni ammatillinen siirtymä näyttöperustaiseen käytäntöön (evidence-based practice) työn kohteiden ja toimintatapojen kuvaajana toimii professionaalisen sanoman kirkastajana. Esimerkiksi Matthias Hüttemannin ja Peter Sommerfeldin (2008) mukaan näyttöperustainen käytäntö ilmenee arvokkaana sosiaalityön välineenä vaikuttavan ja näkyvän työn aikaansaamisessa. Lisäksi näyttöperustainen käytäntö evidence-based medicine -orientaation lailla mahdollistaa työskentelyn tasalaatuisuutta ja koetellun tutkimustiedon soveltamista muuttuvissa olosuhteissa (Hüttemann – Sommerfeld 2008).

Sosiaalityön professionalisoitumisen ja subjektivoitumisen ytimessä on kuitenkin näemykseni mukaan sosiaalityön itsenäistyminen yliopistoissa omaksi alakseen. Sen sijaan, että sosiaalityö toimisi edelleen sosiaalipolitiikan alaisuudessa, sillä on nyt oma itsenäinen asemansa sosiaalitieteiden kentällä – ja näin valta määrittää omia tutkimuskohteitaan ja -

metodejaan, valta kehittää omaa itseymmärrystään. Jos esimerkiksi lääketiede toimisi matemaattis-luonnontieteellisten alojen alaisuudessa (soveltaahan se itsessään niin kemiaa, fysiikkaa, matematiikkaa kuin biologiaakin), olisiko sille kehittynyt samankaltaista profession asemaa kuin sillä nykyään on itsenäisenä tieteenalana? Foucault'n ajattelussa tieteenalojen muotoutuminen näyttäytyy kontingenttina: tieteiden kehikko olisi voinut muovautua aivan toisenlaiseksi, jos historialliset reunaehdot ja tapahtumat, tiedon muodostumista määrittävät käytännöt, olisivat olleet erilaisia (Foucault 2005; Alhanen 2017). Tieteenalojen objektivoitumisen ja subjektivoitumisen prosessissa ymmärryksen mukaan olennaista on se, että tieteenala määrittelee omat kohteensa, mikä nähdäkseni sosiaalityössä toteutuu. Tieteellisen, koulutuksellisen, institutionaalisen, käytännöllisen ja toiminnallisen muovautumisensa myötä sosiaalityön voidaan ajatella saaneen menneinä vuosikymmeninä sosiaalityön diskurssin subjektin aseman: sosiaalityö määrittää itse itsensä.

5 Lopuksi

Foucault'n vaikeasti tulkittavan tuotannon ja erilaisten kommentaarien valossa lääketiede näyttäytyy diskursiivisena muodostelmana, millaisia ovat myös muut tieteenalat, kuten sosiaalityö. *Tieteen arkeologiassa* esitetyn määritelmän mukaan diskursiivinen muodostelma on jotakin seuraavaa:

”Kun tiettyjen lausumien välillä voidaan kuvata samanlainen hajonnan järjestelmä, kun kohteiden, lausumisen tyyppien, käsitteiden ja aihevalintojen välinen säännöllisyys (järjestys, vastaavuuksia, asemia ja toimintoja, muodonmuutoksia) voidaan määrittää, sanomme yksinkertaisuuden vuoksi olevamme tekemisissä *diskursiivisen muodostelman* kanssa.” (Foucault 2005, 54.)

Diskursiiviset muodostelmat ovat historiallisia, yksittäisessä ajassa ja paikassa tapahtuvia, ilmeneviä ja ajateltavia diskursiivisia kokonaisuuksia, joiden muotoutuminen tapahtuu diskursiivisissa käytännöissä. Kai Alhasen (2007) mukaan käytännön käsite toimii Foucault'n tuotannon avaintekijänä, vaikkei Foucault kyseistä käsitettä tarkemmin määrittelekään. Alhasen mukaan diskursiiviset käytännöt ovat Foucault'n ajattelussa ”erityinen käytäntöjen joukko, jotka ohjaavat ihmisten toimintaa diskurssissa, eli sitä, mitä diskurssissa voi sanoa ja mitä ei” (Alhanen 2007). Nähdäkseni aikaisemmin mainittua tietokäytännön käsitettä on diskursiivisen käytännön käsitteen valossa mahdollista ymmärtää eräänä diskurssin muovautumista ohjaavana käytäntönä, sillä tietokäytännöt

osaltaan määrittävät niitä reunaehtoja, joissa toiminta ja tieto subjekteineen ja objekteineen muovautuvat. Jos vaihtoalue ymmärretään käsitteistä, välineistä ja toimintatavoista koostuvana vuorovaikutuksen tietokäytäntöjä ja niiden tuottamista määrittävänä kenttänä (Pohjola et al. 2015), voidaanko vaihtoalueen mieltää toimivan eräänlaisena diskurssien välisenä kohtaamispisteenä? Jos esimerkiksi sosiaalityöntekijä ja lääkäri eivät ymmärrä toisiaan, vaikka puhuisivatkin samoista ilmiöistä, olisiko mahdollista heidän ajatella keskustelevan täysin erilaisista diskursseista käsin, jolloin molemmilla on omanlainen tapansa jäsentää kohteensa ja itsensä? Koska diskurssi sanelee sen, miten on mahdollista ajatella tietyn diskursiivisen muodostelman sisällä, ei tämän käsityksen valossa ole mitenkään ihmeellistä se, ettei yhteisen ymmärryksen löytäminen ole helppoa eriytyneiden tieteenalojen, ammattien ja oppien maailmassa.

Tämä oppimispäivän tarkoituksena on ollut selventää itselleni tätä diskursiivisen muodostelman tematiikkaa sosiaalityön tieteenalan ja professionalisoitumisen muovautumisen ja muutoksen kautta. Ymmärryksen mukaan sosiaalityö voidaan käsittää diskursiivisten käytäntöjen rakentamana muodostelmana, joka edelleen uudistaa itse itseään. Kun aikaisemmin sosiaalisen työn muodot olivat määrittämättömiä, sosiaalityö on hitaan määrittymisen prosessin kautta luonut itselleen tietonsa kohteet ja myös antanut itselleen vallan määrittää, miten näitä kohteita voidaan sosiaalityön diskurssin sisällä ymmärtää. Kuten viimeisellä luennolla esitettiin, sosiaalityöntekijän roolissa on mahdollista havaita muutoksen kaari, jossa yhteiskunnallis-hallinnollisesti koulutettu virkamies ensin saavuttaa tieteellisesti koulutetun ammattilaisen statuksen, minkä jälkeen hänen on mahdollista muuttua monipuolisella tiedolla perustelevalaksi erityisasiantuntijaksi. Toisin sanoen diskursiivisen muotoutumisen kautta on syntynyt tieteenala, joka määrittää omat tutkimus-, ajattelu- ja toimintakäytäntönsä sekä omat asiantuntijuuspositionsa.

Oppimispäiväkirjan keskeisimmät lähteet

Alhanen, K. (2007). *Käytännöt ja ajattelu Michel Foucault'n filosofiassa*. Helsinki: Gaudeamus.

Fjeldheim, S. & Levin, I. & Engebretsen, E. (2015) *The theoretical foundation of social case work*, Nordic Social Work Research. 42–55.

Foucault, M. & Määttä, S. (suom.) (2013). *Klinikan synty*. Ranskankielinen alkuteos *Naissance de la clinique: Une archéologie du regard médical* (1963). Tampere: Niin & näin.

Foucault, M. & Kilpeläinen, T. (suom.) (2005). *Tiedon arkeologia*. Ranskankielinen alkuteos *L'archéologie du savoir* (1969). Tampere: Vastapaino.

Huttemann M. & Sommerfeld P. (2008). *Relating Science and Practice in Social Work. A critical and constructive review of the concept of evidence-based practice*. Teoksessa Bryderup, I (ed.) *Evidence Based and Knowledge Based Social Work*. Aarhus University Press. 155–171.

Pohjola, P. & Pitkänen, N. & Koivisto, J. (2015). *Sosiaalityön tietokäytännöt vuorovaikutteisina vaihtolueina*. Janus. 2015, Vol. 23 Issue 2, 174–188.

Pulkkinen, R. (2014). *Suomalainen kansanusko: samaaneista saunatonnttuihin*. Helsinki: Gaudeamus.

Toikko, T. (2003) *Sosiaalityön metodikiista*. Janus. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti. 276–296.

Lisäksi oppimispäiväkirjassa on luonnollisesti hyödynnetty *Sosiaalityön tieto, oppihistoria ja teoria* -opintojakson luentoja ja muita opintojakson yhteydessä luettuja ja käsiteltyjä artikkeleita.